

E. O. KIROVIC

KNJIGA TAJNI

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2019.

Naziv originala:
E. O. Chirovici
BAD BLOOD

Copyright © RightsFactory SRL, 2018
Translation Copyright © 2019 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02849-2



Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Nikada stvaran i uvek istinit

Antonen Arto

*Nema sadašnjosti i budućnosti – samo prošlosti,
koja se unedogled dešava – u ovom trenutku.*

Judžin O'Nil, *A Moon for the Misbegotten*

Uvod

Pariz, Francuska, oktobar 1976.

Terminal pariskog aerodroma *Šarl de Gol* ima oblik oktopoda: bezbrojni kraci hodnika i nadogradnje šire se od središnjeg dela, povezujući uslužne prostorije sa drugim sadržajima. To je futurističko, pretrpano i bučno mesto. Mladić je, kad se našao u golemom predvorju, osetio gotovo neodoljivi poriv da se okrene i uhvati maglu.

Prethodne večeri je kupio kartu u agenciji pored Rimske ulice. Još četiri sata ga je delilo od leta. Moraće da provede mnogo vremena u prostoru u kom je vazduh svakog minuta bivao sve ređi.

Podigao je torbu i otpešačio do prvog sprata u potrazi za mestom za sedenje. Mere bezbednosti su unapređene prošlog juna, kad je otet Er Fransov avion sa 248 putnika i preusmeren za Ugandu. Svuda je bilo patrola, agenata opremljenih poput glumaca u postapokaliptičnom filmu. Trudio se da ne pogreši, da ne zuri u njih da im ne bi privukao pažnju.

Pronašao je slobodan sto u kafiću, na kraju dvorane, naručio dupli espresso i stavio torbu pod stolicu. Kroz prozore je gledao turobne oblake na sve crnjem nebu, avione poredane ispred hangara, timove za održavanje i autobuse pune putnika, koji su zujali

između njih. Roberta Flek je tiho pevala *Killing Me Softly* iz obližnjeg tranzistora – ironija sudbine.

Bio je rešen da ne razmišlja previše o onome što se desilo preksinoć, ne dok se ne vrati u Sjedinjene Države. Njeni roditelji su možda već digli uzbunu. To znači da su vlasti obavешtene. U tom slučaju će biti među osumnjičenima. Policija će učiniti sve da ga spreči da napusti zemlju. Mora da ode, da se vrati kući – kako je ta reč kuća divno zvučala, pomislio je – i da vidi kako funkcioniše plan koji je smislio.

Problem nije bio samo pravne prirode. Pomisao da je više nikad neće videti bila je nepodnošljivo bolna. Ta ideja ga je uvek pogadala kao pesnica u stomak. Uvek je strahovao od neopozivog, od dela koja se ne daju ispraviti, bez obzira na to da li je on ili neko drugi odgovoran za njih.

Dobio je zlatnu ribicu na poklon kad je imao šest godina. Plivala je po činiji u obliku polovine fudbalske lopte. Posle mesec dana, zaboravio je da je nahrani ili da promeni vodu, ili i jedno i drugo. Jednog jutra ju je zatekao kako pluta po površini kao mali sjajni dragi kamen. Mama je rekla da su takve zlatne ribice preosetljive i da verovatno ne bi dugo opstala. Nije joj verovao. Znao je da je on kriv, iako ga niko nije grdio zbog toga. Ništa nije mogao da uradi, ma koliko da mu je bilo žao.

Otpio je gutljaj kafe kad ga je visoki znojavi muškarac pitao može li da sedne za njegov sto. Trgao se i zamalo nije prosuo kafu, ali je klimnuo glavom i dao znak da je mesto slobodno. Čovek je naručio kapučino i dva kroasana. Počeo je da ih proždire čim ih je kelnerica donela.

„Prvi put sam na novom aerodromu“, priznao je nepoznati. Otro je mrve sa stola i široko mahnulo rukom. „Mislim da su obavili valjan posao, zar ne?“

Govorio je francuski s neobičnim naglaskom. Razvlačio je slovo *r* i plitko izgovarao suglasnike. Mladić je nešto promrmeljao u znak saglasnosti. Obrisao je usta salvetom i shvatio da mu je to postao kompulzivan gest u poslednjih nekoliko dana, kao da pokušava da se reši mrlja od...

„Krv“, izgovorio je čovek.

„Šta?“, promućao je, zureći u njega.

„Mislim da imate mrljicu krvi na sakou“, objasnio je. „Prepoznajem tako nešto. Ja sam lekar.“

Mladić je pokušao da pronađe mrlju na koju je doktor ukazivao, ali nije mogao – bila je preblizu ramena. Morao bi da skinе sako da bi je video.

„Možda sam se posekao pri brijanju“, rekao je. Grlo mu se naglo osušilo, a znoj je potekao niz leđa.

„To je neobično. Ne vidim nikakvu posekotinu na vašem licu. Da li ste Englez?“

„Nisam. Ja sam Amerikanac. Moram da požurim. Jako mi je drago što smo se upoznali. Čuvajte se.“

Čovek ga je iznenađeno pogledao i nešto promrmeljao. Mladić je već ustao i nestao u gomilama pred izlozima.

Na drugom delu dvorane su bili toaleti. Ušao je u kabinu i zaključao vrata. Pozlilo mu je od napadnog osveživača vazduha. Na jedvite jade je zadržao espresso koji je počeo da mu se penje uz grlo. Izvadio je pasoš iz džepa. Otvorio ga je i pogledao fotografiju. Pokušao je da zamisli vlastito lice. U redu je, sugerisao je sebi, sve je u redu. Moram da izdržim narednih sat-dva i odem odavde. Niko neće saznati.

Izašao je iz kabine. Proučavao je svoj odraz dok je prao ruke. Uočio je mrljicu krvi koju je zapazio čovek za stolom – bila je veličine petoparca. Skinuo je sako, natopio papirnati ubrus sapunom

i počeo da trlja mrlju. Papir je ubrzo poprimio vodnjikavu prljavoružičastu boju.

Dva sata kasnije prišao je šalteru. Predao je torbu i otišao na četvrti nivo. Odlučnim korakom je prišao pasoškoj kontroli. Izvadio je maramicu iz džepa i obrisao usne dok je čekao u redu. Osećao je peckanje kad je stigao do carinika i gurnuo pasoš kroz otvor na staklenoj pregradi.

Jedan

Njujork, Njujork, pre jedanaest meseci

„Dobro veče, dame i gospodo. Zovem se Džejms Kob. Kao što veliki broj vas već zna, poslednjih nekoliko godina istražujem takozvana izmenjena stanja svesti – posebno hipnozu. Večeras se družimo zahvaljujući velikodušnoj pomoći fondacije Dž. L. Bridžvoter. Koristim ovu priliku da im još jednom zahvalim.

Neću govoriti o najnovijoj knjizi koja se bavi tom temom i koju ćete, kako se nadam, pročitati, već o stazama koje sam sledio da bih došao do svojih zaključaka.

Ima li u publici detektiva, forenzičara ili istražitelja? Vidim nekoliko podignutih ruku. Siguran sam da bi svako od vas rado zamenio dane i noći istraga, stotine procedura, sate intervju a i laboratorijskog rada jednom hipnotizerskom seansom, u kojoj bi osumnjičenom, kad padne u trans, bilo postavljeno samo jedno pitanje: Da li ste to učinili?

Ali to tako ne ide. Ništa nam ne garantuje da će hipnotisana osoba govoriti istinu i ništa drugo izuzev istine, i da su najmanje dva važna aspekta komunikacionog procesa u potpunosti uklonjena – dvoličnost i fantazija.

Iz istih razloga i detektor laži – kog su istražitelji isprva dočekali kao čudo – na sudu ima težinu posrednog dokaza, dok se u nekim slučajevima uopšte ne uzima u obzir.

Osamdesetih su psihijatri digli veliku prašinu kad su razotkrili takozvane slučajeve zlostavljanja dece u satanističkim ritualima, za koje su doznali na seansama hipnoze od žrtvi, tada već odraslih. Danas znamo da je mnogo života u to doba upropašćeno zbog fantazija probuđenih manipulacijama kojima su takozvani nepristrasni ispitivači podvrgavali učesnike seansi. Subjekti u transu nisu otkrivali stvarna *sećanja*, već su govorili ono što će zadovoljiti hipnotizere.

Moje istraživanje, s druge strane, potvrđuje da snaga volje hipnotisanog subjekta znatno slabi i da njegova slobodna volja dramatično čili. Zbog toga osobe u transu rade ono što bi u normalnim prilikama odbile, kad hipnotizer to zatraži od njih.

Dopustite mi da vam predstavim jednostavan primer. Moraćete da odgovorite na dva pitanja, jedno za drugim, što brže možete. U redu, da li ste spremni? Pa, zamislite da ste pozvani na gala večeru u otmenom restoranu. U redu, i pločice s vašim imenima su zamenjene na svakom... Da, na svakom *stolu*. Ko je ubio Kaina?

Vaš odgovor je *Avelj*, iako sam siguran da znate jednako dobro kao i ja da u Bibliji drugačije piše: Kain ubija Avelja i beži istočno od raja, u zemlju Nod. Zašto ste dali pogrešan odgovor? Objašnjenje nije tako jednostavno kao što izgleda na prvi pogled.

Naravno, asocijacija između reči *sto* i *Avelj* bode oči.* Ali zašto je tako snažno uticala na vas? Kako je uspela da vas omete toliko da pogrešno odgovorite, iako ste znali tačan odgovor? Morate uzeti u obzir da sam *ja* postavio pitanje. Ja, koji stojim visoko na bini, i raspolazem superiornim znanjem. U takvim situacijama dolazi do transfera odgovornosti, koji je naročito očigledan u slučajevima

* Na engleskom su *sto* i *Avelj*: *table* i *Abel*. (Prim. lekt.)

oružanog sukoba u kom velike mase ljudi slede vođe, bez obzira na to da li njihova naređenja donose smrt mnoštvu sledbenika. Publika automatski obdaruje osobu na bini sposobnostima većim od vlastitih. Nivo sugestibilnosti se u takvim slučajevima znatno povećava.

Ili zamislite da ste u Amazonskoj prašumi i da vas neko vodi do skloništa. Transfer odgovornosti/poverenja na vodiča u tom slučaju bio bi gotovo potpun zato što ste u neprijateljskoj i potencijalno opasnoj sredini, u kojoj vam je život neprestano ugrožen.

Predstavio sam vam ove primere da bih vam demonstrirao kako sve funkcioniše tokom hipnoze. Odgovornost koju subjekt prenosi na ispitivača je mnogo veća u slučajevima izmenjene svesti nego u takozvanim normalnim stanjima. Psihički prostor kroz koji se subjekt sprovodi u potpunosti mu je stran, ali pomenuti subjekt pretpostavlja da ga ispitivač mnogo bolje poznaje. U poverenju, to je često samo to – pretpostavka.

Tu je i pitanje relativnosti onog što smelo nazivamo *stvarnošću*. 'Znamo' da je subjekt, objekt, nešto *stvarno*, zato što, putem čula, prikupljamo podatke koji nas, kad ih mozak obradi, dovode do tog zaključka. Da, dvorana u kojoj sedite postoji, osoba koja vam govori i *Pauer point* projekcija postoje. Sve to je stvarno, zar ne? Znamo to zato što ih *vidimo*, *čujemo* i *osećamo*. U skladu sa tim, *znamo* da je ono što doživljavamo 'stvarno'. Ali subjekt pod uticajem snažne supstance poput LSD-a *zna*, *vidi* i *oseća* sasvim drugačiju 'stvarnost', koja je jednako ubedljiva kao nama ova dvorana. Sićušna izmena u složenoj hemiji mozga dovoljna je da budemo srećni ili da potonemo u depresiju, da budemo jako mirni ili izuzetno nasilni, apatični ili uzbuđeni, maštoviti ili tupi, nezavisno od 'objektivne' stvarnosti oko nas, prošlosti i akumuliranog znanja/podataka koji su oblikovali naša naizgled čvrsta ubeđenja, verovanja i ponašanja.

Shodno tome zapitao sam se kakvu vrstu *stvarnosti* opisuje hipnotisani subjekt, govori li o tom jedinstvenom i neponovljivom

trenutku, takozvanoj objektivnoj stvarnosti? Ili o 'subjektivnoj' stvarnosti koju mu predlaže ispitivač? Govori li o stvarnosti cementiranoj ubeđenjima i verovanjima akumuliranim tokom života, stvarnosti koju bismo mogli nazvati *transcendentalnom*, i koja nije rezultat uobičajenih kognitivnih procesa? Da li subjekt prenosi ono u šta *veruje*, ono što *vidi*, ili ono što intuitivno oseća da njegov umni *vodič*, psihoanalitičar, želi da prenese?

Vreme je da pređemo na drugi deo našeg susreta, u kojem ću odgovarati na vaša pitanja. Dogovorio sam se s organizatorom da će broj pitanja biti ograničen na pet, u skladu s raspoloživim vremenom. Nadam se da su oni koji žele da postave pitanje već upisali ime na spisak na ulazu. Na kraju ću potpisivati knjige za onim pultom. Hvala vam na izdvojenom vremenu. Bila mi je čast i privilegija da danas budem s vama.“

Planirao sam da se posle predavanja sretnem na večeri s prijateljem Randolfom Džeksonom i Brendom Ruben, mojim agentom. Brenda je navukla tešku prehladu, dok je Randolf upravo saznao da će sutra ujutru morati da bude u Atlantik Sitiju. Otputovao je u žurbi. Izašao sam na ulicu nakon što sam rekao Brendi da ode kući da spava.

Tražio sam taksi, kad mi je prišao visoki suvonjavi muškarac vojničkog držanja. Procenio sam da je u sedmoj deceniji života. Imao je tanke brkove, koji su bili u modi kod zavodnika krajem tridesetih. Nosio je tamno odelo s odgovarajućim kišnim mantilom. Predstavio se kao Džoša Flajšer.

Po pravilu izbegavam druženje s ljudima iz publike posle potpisivanja knjige ili predavanja. Oni koji mi u takvim prilikama prilaze najčešće su veoma zamorni. Uvek je teško otresti ih se. Ponekad, posle takvih susreta dobijam od njih duga pisma ili imejllove,

u kojima me upozoravaju da me ni sav novac ili slava ovog sveta neće izbaviti od ognja pakla.

Rekao je: „Voleo bih da vas pozovem na večeru, doktore Kob.“

Stajali smo ispred knjižare. Vetar je snažno duvao, podižući peševe njegovog otkopčanog kaputa. Stiskao je primerak moje knjige ispod ruke kao da se plaši da će ga izgubiti.

„Hvala vam, ali imam druge planove“, odvratio sam i krenuo niz stepenice.

Spustio je nežno ruku na moje rame.

„Verovatno vas posle ovakvih priredbi saleću svakojaki čudaci. Uveravam vas da će vas moja priča veoma zanimati. Dobro poznajem vaš rad i znam o čemu govorim. Pre mesec dana sam pročitao vašu knjigu. Znao sam da ste vi osoba za kojom tragam.“

Još jednom sam mu zahvalio i odbio poziv. Nije insistirao, ali je stajao pored mene dok sam nastojao da zaustavim taksi.

„Poslaću vam imejl“, upozorio me je. „Molim vas da ne završi u kanti za smeće. Videćete da je veoma važan.“

Čuo sam kako kašlje dok sam se ukrcavao u vozilo. To je bio duboki, iscrpljujući kašalj kakav prati samo ljude s ozbiljnim zdravstvenim problemima.

Zaboravio sam na taj susret sve do četvrtka posle podne, dva dana kasnije, kad sam dobio njegov imejl. Ovo je njegov sadržaj:

Dragi Džejmse (ako mi dozvoljavate),
Možda sam mogao da izaberem bolji način da Vam pridem, ali sam mislio da će biti najbolje da se sretnemo licem u lice. Nisam napasnik ili čudak opčinjen okultnim, paranormalnim ili idejom o paralelnim svetovima.

Mislim da će biti najbolje da Vam kažem nešto o sebi.

Već znate moje ime. Setićete se da se zovem Džoša Flajšer, ako ste preksinoć zapamtili. Rođen sam u Njujorku.

Diplomirao sam engleski jezik na Princetonu 1976. godine. Početkom osamdesetih sam se obogatio na berzi. Preselio sam se u Mejn 1999. godine, posle tragičnog incidenta. Rekao sam sebi da sam previše umoran od života u velikom gradu. Kupio sam imanje pored divnog prirodnog rezervata. Nisam se ženio, nemam dece ili bliskih srodnika. Izgubio sam roditelje u osamnaestoj. Još imam rođake s majčine strane u Apstejt Njujorku. Poslednji put smo razgovarali telefonom pre trideset godina.

Nadam se da još niste zaključili da sam usamljenik i čovekomrzac, troglodit, koji se krije iza novca i uticaja koji on donosi. Uveravam Vas da imam ekstremno aktivan društveni život. Nisam se ženio iz straha da ću pre ili kasnije doživeti neizmerni bol na sahrani voljene žene, i da ću zatim biti osuđen na život bez nje ili – što je još gore – da ću joj prirediti takve patnje. Možda samo komplikujem. Verovatno nisam sreo pravu osobu, onu koja bi me naterala da poverujem kako ćemo se ponovo sresti posle smrti. Bilo je nekoliko žena u mom životu. Neke su mi mnogo značile. Ali nikada dovoljno da bih im rekao da ih „volim“. To sam rekao samo jednoj ženi, nekada davno. Ispričaću Vam o njoj u odgovarajući čas, ako prihvatite moj predlog.

Ali da nastavimo... pripadnik sam upravnih odbora u više od deset fondacija i dobrotvornih društava. Neko vreme sam predavao engleski u školi u Bangoru deci sa posebnim potrebama. Učestvovao sam kao dobrovoljac u programu pomoći u kući u Okrug Mineral, u kom živim. Nisam imao vremena za dosađivanje, niti za postavljanje brojnih pitanja.

Pre dve godine su mi pronašli virulentni oblik leukemije. Rekli su mi da bi mogla biti genetska – deda po majci je umro od te bolesti. Nisam žalio sebe, niti sam očajavao. Učinio sam sve što su mi lekari rekli i potpisao sve što su tražili, ali su mi

pre tri meseca saopštili da sam izgubio bitku sa bolešću i da mi više ne mogu pomoći. Medicina je učinila svoje. Dali su mi još godinu dana života.

Ne bojim se onoga što će me snaći i ne smatram da je bitno hoću li otići sutra ili za deset godina. Važno je da to nikom neće pričiniti bol.

Ali postoji nešto što moram rešiti. Reći ću da je to pitanje života i smrti, iako taj izraz možda zvuči smešno u mojoj situaciji. I ubeđen sam da biste mi Vi, Džejmse, mogli pomoći u vezi sa tim.

Pojedinosti Vam mogu predstaviti samo u razgovoru u četiri oka. Zbog toga sam se nadao da ćete mi pružiti priliku da razgovaram s Vama one noći. Ali nisam želeo da Vam dosađujem da ne biste pomislili da sam nametljivac. Tako bih upropastio svaku šansu da prihvatite moj predlog. Uveren sam da će ono što imam da kažem odgovarati Vašim naučnim interesovanjima koja se tiču izmenjenih stanja svesti.

Bićete moj gost u Mejnu nekoliko dana, ako pristanete. Ričard Orin je moj advokat. U pismu ćete pronaći podatke pomoću kojih ćete stupiti u kontakt s njim. On će vas uputiti u praktične pojedinosti.

Svaki dan je dragocen, Džejmse. Moja jedina nada je da ćete se brzo odlučiti i da će ta odluka biti pozitivna.

Dotad bih želeo da vam izrazim najdublje poštovanje i najbolje želje.

Vaš,
Džoš

Ispod teksta su bili telefonski broj i adresa advokata.

* * *

Čitave večeri razmišljao sam o Flajšerovoj poruci.

Pismo je napisano tečnim i koherentnim stilom. Kratka onlajn pretraga je u najgrubljim crtama potvrdila njegov sadržaj. Flajšer je bio istaknuti mecena u svom okrugu. Lokalna štampa je bila puna pohvala na njegov račun. Pomagao je siromašnim tinejdžerima da pohađaju univerzitet, napaćenim ženama da izgrade novi život, bivšim robijašima da se integrišu u društvo i deci sa posebnim potrebama da dobiju najbolju negu i obrazovanje. Postao je gotovo legendarna figura, svetac i guru. „Strašna bolest“, koja ga je odnedavno spopala, pominjana je zaobilazno i diskretno, s primetnim saosećanjem.

Sve što je napisao, po svemu sudeći, bilo je istinito. Čovek koji je posvetio život pomaganju zaslužuje da mu se ukaže pomoć.

Izdavanje knjige je predstavljalo kraj mog aranžmana sa fondacijom *Dž. L. Bridžvoter*. Pomišljao sam na odmor. Poslednjih meseci sam bio u vezi s koleginicom, Minom Voters. Pre dva meseca smo se složili da se više ne viđamo. Bili smo u godinama koje vas lišavaju iluzija. Bilo nam je jasno da nešto u našoj vezi jednostavno ne štima. Ponekad mi je nedostajala, ali nedovoljno da bih prekršio dogovor i da bih je nazvao.

Imao sam dovoljno vremena, čak i ako se angažman od nekoliko dana koji je Džoša Flajšer nagoveštavao izmetne u duži boravak. Bio sam gotovo siguran da će moja poseta sadržati i psihanalitičku sesiju, neku vrstu pripreme za smrt čoveka koji, prema vlastitim izjavama, ne veruje u Boga ili zagrobni život, pa ne može naći utehu u religiji. Zbog toga sam još više cenio njegovo čovekoljublje. Nikad nisam verovao u milosrdnost koja proističe isključivo iz vere, u humanost onih što potpisuju čekove za zadužbine iz osećanja obaveze – istog osećanja kojim plaćaju poreze, u one što guraju novac u kutije za priloge siromašnima i prinose žrtve božanstvu kog se boje, umesto da budu nadahnuti čovekoljubljem.